

Barne- og likestillingsdepartementet

Oslo 30.1.2014

HØRING - NOU 2016:16 NY BARNEVERNLOV - SIKRING AV BARNETS RETT TIL OMSORG OG BESKYTTELSE

Juristforbundet er interesse- og arbeidstakerorganisasjonen for over 21.000 jurister, advokater, dommere og juridiske studenter.

Departementet har sendt på høring en NOU med forslag til en ny barnevernlov. Juristforbundet er fornøyd med at det jobbes med å få på plass en ny og tidsriktig barnevernlov. Vi er positiv til mange av de foreslåtte endringene, men er også litt skuffet for at man ikke har gått enda lenger på noen områder, herunder særlig for enslige mindreårige. Vi ønsker å gi kommentarer til noen av de nye eller endrede bestemmelsen i det videre.

Innledningsvis ønsker vi å påpeke at det kan være en svakhet ved NOUen at utvalget utelukkende har bestått av jurister. Selv om annen kompetanse er sikret i referansegrupper, bør det i utvalg også sikres nødvendig kompetanse fra miljøet som jobber i det daglige med loven og som ikke er jurister, for eksempel barnevernspedagoger og psykologer. Vi ønsker videre å påpeke at det synes som en mangel at det i liten grad er sett hen til den grundige utredning i NOU 2012:5, Bedre beskyttelse av barns utvikling.

I kapitelinndeling er melding og undersøkelse behandlet i samme kapitel, noe som fremstår litt i ustil med resten av oppbygningen. Den har en klar oppbygning ut fra gangen i en barnevernssak og en burde kanskje dele kapitel 2 opp i to kapitler.

§ 2 Barnets rett til omsorg og beskyttelse. Barnets beste

Det er positivt at man foreslår å innføre en bestemmelse som sier noe om hva som er det grunnleggende. Det innføres noen nye begrep som kan by på tolkningsutfordringer, for eksempel kjærlighet, men bestemmelsen slik den fremstår er alt i alt en bestemmelse vi kan støtte.

Det er positivt at man lister opp sentrale momenter som er relevant i en vurdering av hva som er barnets beste, og det er avgjørende at «blant annet» er med i inngangen til denne listen. Imidlertid selv om det i oppramsingen ikke er ment å være en rangering, er det lett at det blir det ved praktiseringen. Listen bør derfor endres slik at de mest vektige momentene kommer først. Dette ved at barnets rett til omsorgs og beskyttelse kommer først, så barnets synspunkt og

identitet osv. Momentlisten må ikke være uttømmende og den må ikke være avgjørende men veiledende i vurderingen. Dette må komme tydelig frem.

§ 3 Barnets rett til tiltak og medvirkning

Forslaget om å gjøre barnevernloven til en rettighetslov er udelt positivt. Dette har vært en viktig sak for Juristforbundet i mange år og vi er glad for at det nå er foreslått av utvalget. Barnevernlovgivningen er den eneste loven innenfor helse-, sosial og velferdsretten som ikke er en rettighetslov, så dette var på tide. Barns rettsikkerhet økes med denne endringen.

Alle barn gis rett til medvirkning uansett alder, mener vi styrker barns rettsikkerhet og vi er positiv til den foreslåtte endringen.

§ 7 Opplysningsplikt til barnevernstjenesten

Juristforbundet hadde ønsket at man endre overskriften i bestemmelsen til «melde- og opplysningsplikt til barneverntjenesten». Det harmonerer bedre med betegnelsen i foreslått § 6, samt at det står at det skal gjøres av «eget tiltak». Ordlydmessig er det en forskjell da plikt til å melde er tydeligere i å fastslå en plikt til å handle sett opp mot enn plikt til å gi som begrepsbruken opplysningplikt mer assosieres med. En alminnelig språklig oppfatning av opplysningsplikt er at det er en plikt til å gi opplysninger når en blir spurt. En endring til meldeplikt ville måtte følges opp med lovendring av andre aktuelle lover (for eksempel helsepersonelloven, barnehageloven, opplæringsloven etc). Bestemmelsen omfatter også en plikt til å gi opplysninger ved pålegg og det bør vises at det er to ulike tilfeller ved at det benyttes ulik betegnelse.

§ 37 Barnets rett til kontakt med foreldre, søsken og andre nærstående

En utvidelse av hvem barnet har rett til kontakt med ved plassering utenfor hjemmet er positivt. Det kan være andre enn foreldrene, for eksempel besteforeldre, søsken eller andre barnet er mest knyttet til og nå kan en også sikre slik kontakt. I noen tilfeller vil det kunne komme i stedet for kontakt med foreldrene og biologisk prinsipp (krav på å kjenne sin historie) vil kunne sikres av andre som vil være en mer positiv kontakt for barnet enn foreldrene er i noen saker. Ulempen vil kunne være at det er flere som kan kreve sak om kontakt, og det vil i noen tilfeller kunne føre til en belastning for barnet.

§ 66 Opphold på omsorgssenter for mindreårige

Utvalget foreslår å opprettholde 15 års grensen for opphold i omsorgssenter for mindreårige. Juristforbundet hadde sterkt ønsket at 15 års grensen ble fjernet. Vi mener at alle enslige mindreårige skal ha samme rettigheter, og at det er svært uheldig å forskjellsbehandle bare på grunn av alder. Dersom bestemmelsen opprettholdes videreføres en klar forskjellsbehandling av enslige mindreårige asylsøkere i alderen 15-18 år og barn som har oppholdstillatelse i denne aldersgruppen. De får ikke samme rett til beskyttelse og omsorg som andre barn, med de uheldige konsekvensen det kan medføre. Tiden har visst oss at enslige mindreårige barn på ordinære mottak er svært sårbare i forhold til ulike former for utnyttelse. Juristforbundet håper at den videre behandlingen av utvalgets forslag fører til at aldersskille for enslige mindreårige fjernes slik at alle får like rettigheter etter loven.

§ 78 Part i sak etter loven

Utvalget foreslår å senke alderen for når en får partsrettighet til 12 år. Dette er svært positivt og et stykke på vei i forhold til å styrke barns rettigheter. Juristforbundet har i flere sammenhenger sagt at barn bør ha egen jurist/advokat i de mest alvorlige barnevernssaker hvor det er aktuelt med de mest inngripende tiltak (omsorgsovertakelse, samvær, adopsjon). Foreslåtte endring medfører i alle fall at flere får det.

Juristforbundet mener flere barn bør få rett til å la seg bistå av egen jurist/advokat, samt at det vil være mulig uten at de tilkjennes partsrettigheter. Grensen for partsrettigheter på 12 år synes fornuftig sett hen til annen lovgivning, men også yngre barn hvor alder, modenhet og type tiltak tilsier det, ville kunne fått styrket sine rettigheter dersom de hadde rett til bistand. Et barn på 10 år vil for eksempel kunne ha helt klare egne meninger om å ha et besøkshjem. Å ha partsrettighet innebærer at man på eget grunnlag da ville kunne krevd det uavhengig av om foreldrene ønsker tiltak. At partsrettigheter kun innvilges dersom barnet ønsker det er tvilsomt om er en god regel. Barna vil da kunne bli utsatt for press fra sine foreldre (som kan ha motsatt ønske enn barnet) på å si at en ikke ønsker partsrettigheter. Det vil også kunne by på utfordringer ved at barnet kan endre mening underveis og at en da må gå inn å sjekke ut om barnet virkelig ønsker det ene eller det andre og ikke er under press. Det bør altså innvilges som rettighet uansett. For det tilfelle at barnet ikke ønsker å gjøre bruk av rettigheten løser problematikken i forhold til unødig belastning seg selv.

§ 80 Taushetsplikt og opplysningsrett

Utvalget foreslår en utvidet hjemmel for å nekte foreldre innsyn i dokumenter av hensyn til barnet. Juristforbundet har lagt merke til flere representanter for nåværende og tidligere barnevernsbarn har kommet med et slikt ønske/krav. Vi håper at muligheten loven nå gir for å nekte innsyn fører til at flere barn og ungdommer tør å snakke fritt til barnevernet. Barnevernet er helt avhengig av å få opplysninger for å kunne hjelpe utsatte barn og den største kilden til opplysninger er ofte barna selv. Men de må føle seg trygg på at det de sier ikke kan føre til direkte konsekvenser for dem i form av represalier. Vi ser at en slik innføring kan medføre at foreldres rettigheter går på bekostning, men vi mener at det er fornuftig at en må la barns rettigheter gå foran foreldrenes her.

§ 83 Barnets medvirkning. Barnevernstjenestens vedtak

Forslaget er om styrking av retten til å uttale seg er udelt positiv.

§ 102 Bevis

Det er positivt at man innfører en mulighet for anonym vitneførsel når barnet bor på skjult adresse. Det gir en reell rettssikkerhet for de barna som er så utsatt at de må bo på skjult adresse samt at det sikrer fosterforeldrene som er utsatt i en slik situasjon.

§ 103 Fylkesnemndas avgjørelsesgrunnlag

Uavhengig av alder gis barnet en rett til å uttale seg til nemda, også direkte, eller til nemdsleder. Dette er en styrking av barns rettigheter og er etter vårt syn positivt. Imidlertid krever det at de som skal ta imot barnets uttalelse er kompetent til det. Her bør man se på et opplegg som sikrer at barn kan møte i nemda eller møte nemdsleder på en trygg, god og barnevennlig måte. Dersom forslaget innføres bør forskrift og nødvendige tiltak (og kanskje bevilgninger) være på plass samtidig.

§ 111 Klage- og disiplinærordning for nemndsledere

Forslaget er godt og tillitten til Fylkesnemnda kan styrkes med etablering av en slik ordning.

§ 112 Kommunens ansvar og oppgaver

Sammenholdt med forslaget om at politi/påtalemyndighet ikke skal ha kompetanse til å fatte hastevedtak er det positivt at utvalget foreslår å lovfestes en plikt for kommunen til å sørge for at barnevernstjenesten til enhver tid er tilgjengelig for å gjennomgå bekymringsmeldinger, og videre at det må være tilbud om en form for barnevernsvakt i kommunen. Imidlertid vil dette for mange små kommuner være svært utfordrende. Faren vil være at myndigheten delegeres opp i kommunen (da det ikke er adgang til å delegere ned til for eksempel en barnevernskonsulent) slik at en helse og sosialsjef eller rådmann blir ansvarlig for å fatte hastevedtak. Da blir det et spørsmål om de har tilstrekkelig kompetanse og om rettsikkerheten til de som får et vedtak rettet mot seg og barnet blir tilstrekkelig ivaretatt. De fleste kommuner har ikke juridisk kompetanse og vi ser et behov for at det prioriteres fremover.

Med vennlig hilsen
Juristforbundet

Susanne Eliassen
Visepresident